

Η Θεσσαλονίκη στο μεταίχμιο

Η πόλη ως διαδικασία αλλαγών

Γρηγόρης Καυκαλάς, Λής Λαμπριανίδης, Νίκος Παπαμίχος
(επιμέλεια)

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΚΑΥΚΑΛΑΣ, ΛΟΗΣ ΛΑΜΠΡΙΑΝΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΟΣ
(Επιμέλεια)

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΣΤΟ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
Η ΠΟΛΗ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
ΑΛΛΑΓΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Λίστα Πινάκων</i>	11
<i>Λίστα Διαγραμμάτων</i>	15
<i>Λίστα Σχημάτων</i>	17
<i>Λίστα Χαρτών</i>	18
<i>Λίστα Εικόνων</i>	19
<i>Συντομογραφίες</i>	21
<i>Πρόλογος και ευχαριστίες</i>	25

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. *Γ. Κανκαλάς, Α. Λαμπριανίδης, Ν. Παπαμίχος:*
Η Θεσσαλονίκη στο μεταίχμιο: Διλήμματα
και προσεγγίσεις .....

31

B. ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

2. *Erik Swynghedouw:* *Οι πόλεις στο μεταίχμιο:*
Επανατοποθέτηση της πόλης στον 21ο αιώνα .....
- 69
3. *Αλέκα Καραδήμου – Γερόλυμπου:* *Ο αστικός χώρος*
της Θεσσαλονίκης: Μακρές διάρκειες και γρήγοροι
μετασχηματισμοί, με φόντο τη βαλκανική
ενδοχώρα .....
- 95
4. *Βίλμα Χαστάογλου:* *Νεωτερικότητα και μνήμη*
στη διαμόρφωση της μεταπολεμικής
Θεσσαλονίκης .....
- 151

5. Γιώργος Αγγελόπουλος: Πολλαπλοί χρόνοι, τόποι και πολιτισμοί: Όψεις της νεωτερικότητας στη Θεσσαλονίκη	199
6. Λόης Λαμπριανίδης, Πάνος Χατζηπροκοπίου: Μετανάστευση και κοινωνική αλλαγή στη Θεσσαλονίκη: Η ένταξη των μεταναστών και η νέα πολυπολιτισμική πραγματικότητα της πόλης	217
7. Αρτέμης Κουρτέσης: Δημιουργικές πόλεις και Θεσσαλονίκη: Μια αρχική θεώρηση	265
8. Λόης Λαμπριανίδης: Η πορεία ανάπτυξης της πόλης από τη δεκαετία του '80: Γιατί δεν αξιοποιήθηκαν αποτελεσματικά οι ευκαιρίες	295
9. Αντώνης Καμάρας: Η σχέση Αθήνας-Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων της αγοράς στην περίοδο 1996-2004	361
10. Michael Dunford: Είναι εφικτή η σύγκλιση πόλεων και περιφερειών;	391

Γ. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

11. Patsy Healey: Αναπτύσσοντας τις ποιότητες του αστικού χώρου: Νέες προκλήσεις για την πόλη	425
12. Αθηνά Γιαννακού: Πολεοδομικά σχέδια για τη Θεσσαλονίκη: Ιδεολογία και πρακτική στη διάρκεια του 20ού αιώνα	447
13. Μάγδα Πιτσιάβα – Λατινοπούλου: Το σύστημα μεταφορών μιας αναδυόμενης μητρόπολης: Τάσεις ανάπτυξης και ανισότητες πρόσβασης	489
14. Ελένη Ανδρικοπούλου: Η επίδραση των ευρωπαϊκών πολιτικών στο μετασχηματισμό της Θεσσαλονίκης μετά το 1990	525

15. Έλενα Σεφερτζή: Θεσσαλονίκη και στρατηγικές καινοτομίας: Η αδυναμία συγκρότησης ενός ηγετικού σχεδίου	569
16. Ελισάβετ Θωίδου: Η δημόσια παρέμβαση στη Θεσσαλονίκη: Χαρακτηριστικά και προτεραιότητες των πολιτικών χωρικής ανάπτυξης	605
17. Γρηγόρης Κανκαλάς: Ο χωρικός σχεδιασμός της Θεσσαλονίκης: Η στρατηγική συνιστώσα μιας διαδρομής σε εξέλιξη	645
<i>Βιογραφικά σημειώματα συγγραφέων</i>	689
<i>Ευρετήριο όρων</i>	697

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3.1:	Δείκτες πυκνοκατοίκησης	132
Πίνακας 3.2:	Επιφάνεια (σε εκτάρια – 10.000τ.μ.) και πληθυσμός της Θεσσαλονίκης	133
Πίνακας 6.1:	Γεωγραφική κατανομή του μεταναστευτικού πληθυσμού	221
Πίνακας 6.2:	Πολυπληθέστερες μεταναστευτικές ομάδες: Ελλάδα, Νομοί Αθηνών και Θεσσαλονίκης	223
Πίνακας 6.3:	Χαρακτηριστικά του πληθυσμού στη Θεσσαλονίκη ανά δήμο, 2001	228
Πίνακας 6.4:	Ειδικοί τύποι αδειών διαμονής (τέλη 2004)	234
Πίνακας 6.5:	Ιστορικό μετανάστευσης και επιχειρηματικότητας	237
Πίνακας 7.1:	Διεθνείς αεροπορικές συνδέσεις της Θεσσαλονίκης/ανά εβδομάδα	283
Πίνακας 8.1:	Αποταμιευτικές καταθέσεις, Ελλάδα = 100	306
Πίνακας 8.2:	Φόροι (άμεσοι και έμμεσοι) ανά φορολογούμενο και ανά κάτοικο, Ελλάδα = 100	307
Πίνακας 8.3:	Πληθυσμός, 1971-2004	308
Πίνακας 8.4:	Αριθμός ανέργων	309
Πίνακας 8.5:	Πτυχιούχοι ΑΕΙ	310
Πίνακας 8.6:	Ποσοστό πτυχιούχων στο σύνολο του πληθυσμού	311
Πίνακας 8.7:	Κάτοχοι μεταπτυχιακού	311
Πίνακας 8.8:	Ποσοστό ανεργίας ασκούντων επιστημονικά επαγγέλματα, ελευθέρια επαγγέλματα, ανώτερων στελεχών ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, ηλικίας 25-34 ετών	313
Πίνακας 8.9:	Αριθμός βιομηχανικών – βιοτεχνικών επιχειρήσεων	314

Πίνακας 8.10:	Αριθμός βιομηχανικών επιχειρήσεων με απασχόληση 20 ατόμων και άνω	314
Πίνακας 8.11:	ΜΕΑ βιομηχανικών – βιοτεχνικών επιχειρήσεων με απασχόληση 20 ατόμων και άνω	315
Πίνακας 8.12:	Προστιθέμενη αξία βιομηχανικών επιχειρήσεων με απασχόληση 20 ατόμων και άνω (εκατ. ευρώ)	316
Πίνακας 8.13:	Ποσοστό επιχειρήσεων κάθε κλάδου στο σύνολο των μεταποιητικών επιχειρήσεων της Θεσσαλονίκης	317
Πίνακας 8.14:	Επιχειρήσεις στη Θεσσαλονίκη με έδρα ή εργοστάσιο/γραφείο στην Αθήνα ή αλλού (ποσοστά %)	320
Πίνακας 8.15:	Οι 100 μεγαλύτερες επιχειρήσεις στην Ελλάδα κατά πόλη εγκατάστασης της έδρας τους	322
Πίνακας 8.16:	Αριθμός θεατρικών παραστάσεων	327
Πίνακας 8.17:	Ποσοστιαία κατανομή πληρωμών ΠΔΕ για τις Περιφέρειες Κ. Μακεδονίας και Αττικής, 1989-2002, Ελλάδα = 100	333
Πίνακας 8.18:	Κατανομή των δημοσίων επενδύσεων στους νομούς Θεσσαλονίκης και Αττικής, 1976-2001, Ελλάδα = 100	334
Πίνακας 8.19:	Πτήσεις εσωτερικού Αθήνας και Θεσσαλονίκης, 1991-2006 (αριθμός τακτικών πτήσεων/εβδομάδα)	337
Πίνακας 8.20:	Πτήσεις εξωτερικού κατά πόλη και χώρα από Αθήνα και Θεσσαλονίκη, 1991-2006.	339
Πίνακας 8.Π1:	ΜΕΡΜ πληθυσμού (%)	357
Πίνακας 8.Π2:	ΜΕΡΜ ποσοστού ανεργίας (%)	357
Πίνακας 8.Π3:	ΜΕΡΜ πτυχιούχων ΑΕΙ (%)	357
Πίνακας 8.Π4:	ΜΕΡΜ ποσοστού ανεργίας επιστημόνων 25-24 ετών	358
Πίνακας 8.Π5:	ΜΕΡΜ βιομηχανιών-βιοτεχνικών επιχειρήσεων (%)	358
Πίνακας 8.Π6:	Αποτελέσματα παλινδρόμησης	358
Πίνακας 8.Π7:	Χρηματοοικονομικά και άλλα στοιχεία των επιχειρήσεων στη Θεσσαλονίκη με έδρα ή εργοστάσιο/γραφεία αλλού	359

Πίνακας 8.Π8:	Ποσοστό επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στις περιφέρειες Κ. Μακεδονίας και Αττικής (Ελλάδα = 100)	360
Πίνακας 9.1:	Σύνολο πόρων που αντλήθηκαν από τις ελληνικές εταιρείες το 1999-2002, ανά τομέα, στις κεφαλαιαγορές	367
Πίνακας 9.2:	Κατάταξη από τους θεσμικούς επενδυτές των αναλυτών που καλύπτουν το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (οι πρώτοι 5) για το έτος 2003. . . .	368
Πίνακας 9.3:	Ανάλυση των 56 πράξεων επενδυτικής τραπεζικής που σχετίζονται με την Ελλάδα και υπερβαίνουν τα 100 εκατομμύρια ευρώ την περίοδο 1995-2002	370
Πίνακας 9.4:	Τράπεζες που δραστηριοποιούνται στη ναυτιλία στην Ελλάδα από το 2001	374
Πίνακας 9.5:	Δανεισμός ελλήνων πλοιοκτητών από τα πέντε πρώτα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τέλη του 2001	375
Πίνακας 9.6:	Εταιρείες του δείκτη FTSE/XAA-20	380
Πίνακας 10.1:	Η πόλωση των οικονομικών δραστηριοτήτων σε περιφερειακούς πυρήνες επιλεγμένων κρατών-μελών της ΕΕ.	399
Πίνακας 12.1:	Η εξέλιξη του πολεοδομικού σχεδιασμού στη Θεσσαλονίκη	448
Πίνακας 12.2:	Επιφάνεια της δομημένης περιοχής στο ΠΣΘ κατά το έτος 1983 (σε Ha).	467
Πίνακας 12.3:	Περιοχή που εντάχθηκε στο σχέδιο πόλης στο ΠΣΘ μέχρι το 1980 (σε Ha).	471
Πίνακας 12.4:	Περιοχή εντός σχεδίου πριν και μετά την ΕΠΑ κατά ζώνη του ΠΣΘ (σε Ha)	471
Πίνακας 12.5:	Χωρικές ενότητες οικιστικής ανάπτυξης στην ΕΠΘ και προτεινόμενο πληθυσμιακό μέγεθος σύμφωνα με σχεδιασμό του Οργανισμού Θεσσαλονίκης	478
Πίνακας 13.1:	Σύγκριση μεταξύ της παραδοσιακής και της σύγχρονης προσέγγισης στο σχεδιασμό των αστικών μεταφορών	492

Πίνακας 13.2:	Δραστηριότητες του ΟΡΘΕ στον Τομέα των Μεταφορών	511
Πίνακας 15.1:	Επιδόσεις καινοτομίας Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας 2002-2006 (ΕΕ-25 = 100)	593
Πίνακας 15.2:	Επιδόσεις καινοτομίας Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας 2002-2006 ως προς το σύνολο της χώρας και της ΕΕ-25	594
Πίνακας 15.3:	Επιδόσεις καινοτομίας Ελλάδας και Περιφέρειας Αττικής 2002-2006 (ΕΕ-25 = 100) . . .	598
Πίνακας 16.1:	Άξονες προτεραιότητας/στόχοι για τη Θεσσαλονίκη στα ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	620
Πίνακας 16.2:	Η Θεσσαλονίκη μέσα από τον περιφερειακό αναπτυξιακό προγραμματισμό	621
Πίνακας 16.3:	Διαχείριση έργων του ΠΔΕ στο τοπικό επίπεδο (% του ντε φάκτο προγράμματος) για το νομό Θεσσαλονίκης	624
Πίνακας 16.4:	Ενταγμένα έργα των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΚΠΣ και των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών στο νομό Θεσσαλονίκης κατά κατηγορία.	629
Πίνακας 16.5:	Συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ) στο νομό Θεσσαλονίκης: στοιχεία ενταγμένων έργων 2000-06	632
Πίνακας 17.1:	Πορεία των σχέσεων Ελλάδας – ΕΕ	659

ΛΙΣΤΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 8.1:	Ποσοστό κατά κεφαλήν ΑΕΠ Ελλάδας στον μέσο όρο της ΕΕ-15, σε τρέχουσες τιμές (1980-2005) και σε μονάδες αγοραστικής δύναμης (1994-2005)	304
Διάγραμμα 8.2α:	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ νόμων Θεσσαλονίκης και Αττικής, Ελλάδας και ΕΕ-15, 1980-1995 σε τρέχουσες τιμές	305
Διάγραμμα 8.2β:	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ νόμων Θεσσαλονίκης και Αττικής, Ελλάδας και ΕΕ-15, 1995-2005 σε μονάδες αγοραστικής δύναμης	306
Διάγραμμα 8.3:	Φορτία εμπορευμάτων εμπορευματοκιβωτίων από τα δύο λιμάνια της Ελλάδας	336
Διάγραμμα 8.Π1:	Σύνολο εμπορευματικής κίνησης λιμένων Θεσσαλονίκης, Ν. Αττικής, Συνόλου χώρου . . .	360
Διάγραμμα 9.1:	Κεφαλαιοποίηση εισηγμένων επιχειρήσεων με έδρα τη Βόρεια Ελλάδα σε σχέση με το FTSE/ΧΑΑ-20	379
Διάγραμμα 10.1:	Επεξήγηση των οικονομικών τοπίων	394
Διάγραμμα 10.2:	Εμπειρικές γεωγραφίες: δομές κέντρου-περιφέρειας και ο ευρωπαϊκός ζωνικός άξονας	396
Διάγραμμα 10.3α:	Εμπειρικές γεωγραφίες: Η Ευρώπη ως μωσαϊκό πόλεων-περιφερειών	397
Διάγραμμα 10.3β:	Εμπειρικές γεωγραφίες: Η Ευρώπη ως μωσαϊκό πόλεων-περιφερειών	398
Διάγραμμα 10.4:	Η περιφερειακή δυναμική της ροής συντελεστών παραγωγής και εισοδήματος . . .	405
Διάγραμμα 10.5:	Δίδυμες κορυφές	409
Διάγραμμα 10.6:	Σύγκλιση στα νεοκλασικά μοντέλα ανάπτυξης	412

Διάγραμμα 10.7:	Ευρώπη και υπόλοιπος κόσμος: Εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, 1950-2004	414
Διάγραμμα 10.8:	Τάσεις στην ανισότητα ΑΕΠ ανά κάτοικο στην ΕΕ-15, 1951-2002	415
Διάγραμμα 10.9:	Τάσεις στην ιταλική περιφερειακή ανισότητα: διαφορές στο περιφερειακό ΑΕΠ ανά κάτοικο, παραγωγικότητα και ποσοστά απασχόλησης, 1951-2000.	416
Διάγραμμα 10.10:	Ανάπτυξη των ιταλικών περιφερειακών οικονομιών σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ-15, 1951-2000	418

ΛΙΣΤΑ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 12.1:	Η Ευρύτερη Περιοχή Θεσσαλονίκης κατά ζώνες . . .	452
Σχήμα 12.2:	Το Σχέδιο Εμπόρα	454
Σχήμα 12.3:	Οι διαδοχικές επεκτάσεις του σχεδίου πόλης στο ΠΣΘ μέχρι το 1980	456
Σχήμα 12.4:	Η προτεινόμενη από τη Χωροταξική Μελέτη Θεσσαλονίκης επέκταση της πόλης	460
Σχήμα 12.5:	Επέκταση του σχεδίου πόλης στο ΠΣΘ στα πλαίσια της ΕΠΑ	470
Σχήμα 12.6:	Εγκεκριμένες και σχεδιαζόμενες επεκτάσεις του σχεδίου πόλης στο Δήμο Θέρμης	482
Σχήμα 13.1:	Παλιό και νέο οδικό δίκτυο	504
Σχήμα 13.2:	Σχέδιο ανάπτυξης Μετρό Θεσσαλονίκης	514
Σχήμα 17.1:	Οι προτάσεις-προβλέψεις της Χωροταξικής Μελέτης Θεσσαλονίκης	666
Σχήμα 17.2:	Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης: Δομικές παρεμβάσεις και αναπτυξιακές επιλογές (1985) . . .	668
Σχήμα 17.3:	Στρατηγικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης για τον 21ο αιώνα: Στρατηγικές παρεμβάσεις (1995)	670
Σχήμα 17.4:	Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης: εναλλακτικά σενάρια	672
Σχήμα 17.5:	Οργανωτική δομή του Στρατηγικού Σχεδίου Βιώσιμης Ανάπτυξης Θεσσαλονίκης	674
Σχήμα 17.6:	Περιεχόμενο και διαδικασίες Στρατηγικού Σχεδίου Βιώσιμης Ανάπτυξης	675
Σχήμα 17.7:	Δομή και τάσεις ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή Θεσσαλονίκης.	676

ΛΙΣΤΑ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 6.1:	Ποσοστά ξένων πολιτών στο ΠΣΘ και στους γύρω δήμους	226
Χάρτης 6.2:	Χώρες προέλευσης ξένων πολιτών στο ΠΣΘ και στους γύρω δήμους	230
Χάρτης 8.1:	Πτήσεις εσωτερικού από Αθήνα και Θεσσαλονίκη, 1993, 2006	338
Χάρτης 8.2:	Πτήσεις εξωτερικού από Θεσσαλονίκη 1993, 2006	340
Χάρτης 8.3:	Πτήσεις εξωτερικού από Αθήνα 1993, 2006	340
Χάρτης 14.1:	Η περιοχή εφαρμογής και οι παρεμβάσεις του πιλοτικού σχεδίου Θεσσαλονίκης (πεζοδρομήσεις)	539
Χάρτης 14.2:	Η περιοχή εφαρμογής και οι παρεμβάσεις του πιλοτικού σχεδίου Θεσσαλονίκης (κτίρια)	540
Χάρτης 14.3:	Περιοχή εφαρμογής του προγράμματος URBAN Δυτικής Θεσσαλονίκης	549
Χάρτης 14.4:	Περιοχή εφαρμογής και αστικές παρεμβάσεις του προγράμματος URBAN Δυτικής Θεσσαλονίκης	550
Χάρτης 14.5:	Περιοχή εφαρμογής του Επιχειρησιακού Σχεδίου Περιοχής «Βορειοδυτικής Συνεργασίας».	559

ΛΙΣΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 3.1:	Εξέλιξη της πόλης κατά την ελληνιστική, ρωμαϊκή, βυζαντινή και οθωμανική περίοδο.	97
Εικόνα 3.2:	Η περικτειχισμένη πόλη στο τέλος του 18ου αιώνα.	102
Εικόνα 3.3:	Απεικόνιση της Θεσσαλονίκης γύρω στα 1800.	106
Εικόνα 3.4:	Το ιστορικό κέντρο κατά τον Α. Wernieski, c. 1880.	108
Εικόνα 3.5:	Πρώτο σχέδιο επέκτασης 1889.	110
Εικόνα 3.6:	Η πόλη το 1916.	115
Εικόνα 3.7:	Σχέδιο Ε. Εμπράρ για το σύνολο της πόλης, 1918	119
Εικόνα 3.8α:	Η νέα χάραξη του ιστορικού άξονα πάνω στην οθωμανική και αρχαία πόλη	121
Εικόνα 3.8β:	Σχέδια του Ε. Εμπράρ για τις δύο πλατείες του άξονα.	122
Εικόνα 3.9:	Μεταμορφώσεις του ιστορικού κέντρου: 1850, μέχρι το 1917, μετά από το 1917.	125
Εικόνα 3.10:	Σχέδιο πόλης 1929	126
Εικόνα 4.1:	Η Θεσσαλονίκη το 1945 σε αεροφωτογραφία της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού.	154
Εικόνα 4.2:	Η εξέλιξη των χώρων του ΑΠΘ και της ΔΕΘ 1938-1960-1995	162
Εικόνα 4.3:	Η περιοχή του ΑΠΘ και της ΔΕΘ το 1958.	163
Εικόνα 4.4:	Η διαμόρφωση της Νέας Παραλίας 1945-1960-2004	164
Εικόνα 4.5:	Η Ρωμαϊκή Αγορά και το Γαλεριανό συγκρότημα	169
Εικόνα 4.6:	ΧΜΘ – ρυθμιστικό σχέδιο 50ετίας	173
Εικόνα 4.7:	Το ίχνος της ιστορίας.	176

Εικόνα 4.8:	Άνω Πόλη – εικόνα δρόμου πριν και μετά την επέμβαση	179
Εικόνα 4.9:	Ανάπλαση-ανακατασκευή της αποθήκης 1-1998.	183
Εικόνα 4.10:	Η εξέλιξη της πόλης 1930-1990	188
Εικόνα 4.11:	Θεσσαλονίκη, η περιοχή του πάρκου της παραλίας.	190
Εικόνα 13.1:	Η παραλιακή γραμμή του τραμ.	496
Εικόνα 13.2:	Το προτεινόμενο master plan του Th. Mawson το έτος 1918, με τη χάραξη του μετρό	505
Εικόνα 13.3:	Η χωροθέτηση του νέου λιμένα και αεροδρομίου στη ΧΜΘ	508

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

AMAG	Αμερικανική Αποστολή Βοήθειας στην Ελλάδα
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΞΕ	Άμεσες Ξένες Επενδύσεις
ΑΟΕΚ	Αυτόνομος Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας
ΑΠΘ	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Β' ΠΠ	Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος
ΒΙ.ΠΕ.	Βιομηχανική Περιοχή
ΓΓΠΟ	Γενική Γραμματεία Παλινοστούντων Ομογενών
ΓΠΣ	Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
ΔΕΘ	Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης
ΔΕΚΟ	Δημόσιες Επιχειρήσεις Κοινής Ωφέλειας
ΔΕΠΟΣ	Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομίας και Στέγασης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΕΤΑ	Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΚΤΕ	Εθνική Κτηματική Τράπεζα Ελλάδος
ΕΜΠ	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΑ	Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης
ΕΠΘ	Ευρύτερη Περιοχή Θεσσαλονίκης
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΕΣΣΔ	Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών
ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος
ΕΤΑ	Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη
ΕΤΕ	Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΖΕΚ	Ζώνη Ειδικών Κινήτρων
ΖΕΠ	Ζώνη Ενεργού Πολεοδομίας
ΖΟΕ	Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου

ΙΚΑ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΙΜΕΠΟ	Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΚΤΕΛ	Κοινό Ταμείο Εισπράξεως Λεωφορείων
ΚΤΕΟ	Κέντρο Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων
ΜΕΡΜ	Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
ΝΑΤΟ	North Atlantic Treaty Organisation
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού
ΟΑΣΘ	Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης
ΟΛΘ	Οργανισμός Λιμένα Θεσσαλονίκης
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΟΡΘΕ	Οργανισμός Ρυθμιστικού Θεσσαλονίκης
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΟΤΕ	Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος
ΠΑΘΕ	Οδικός Άξονας Πατρών – Αθήνας – Θεσσαλονίκης – Ευζώνων
ΠΓΔΜ	Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΠΕΠ	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
ΠΖ	Περιαστική Ζώνη
ΠΚΜ	Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
ΠΚΣΑ	Πρότυπα Καινοτόμα Σχέδια Ανάπτυξης
ΠΠΕ	Πολιτιστική Πρωτεύουσα Ευρώπης
ΠΣΘ	Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης
ΡΣΘ	Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης
ΣΑΚΧ	Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου
ΣΑΣΘ	Συμβούλιο Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης
ΣΣΘ	Στρατηγικό Σχέδιο της Θεσσαλονίκης
ΤΑΠΟΤΕ	Ταμείο Αρωγής Προσωπικού ΟΤΕ
ΤΕΔΚ	Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών
ΥΑΣΒΕ	Υπηρεσία Αποκατάστασης Σεισμοπλήκτων Β. Ελλάδος
ΥΜΑΘ	Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης
ΥΠ.ΠΟ	Υπουργείο Πολιτισμού

ΥΠΕΣΔΔΑ	Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
ΥΠΕΧΩΔΕ	Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
ΧΑΑ	Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών
ΧΑΝΘ	Χριστιανική Αδελφότητα των Νέων Θεσσαλονίκης
ΧΚΑΕ	Χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης
ΧΜΘ	Χωροταξική Μελέτη Θεσσαλονίκης

Οι συγγραφείς παρουσιάζουν κρίσιμες πτυχές της πορείας της Θεσσαλονίκης σε δύο βασικές ενότητες: «Διαδρομές και Μετασχηματισμοί της Πόλης» και «Σχεδιασμός και Πολιτικές της Αστικής Ανάπτυξης».

Στόχος του συλλογικού αυτού έργου είναι να καλύψει ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων και να θέσει τις βάσεις ενός διαρκούς επιστημονικού διαλόγου χωρίς να διεκδικεί κανενός είδους αυθεντία στην προσφορά οριστικών απαντήσεων.

Το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον αποτελούν ισότιμα πεδία διερεύνησης, ενώ η σημερινή συγκυρία της πόλης ερμηνεύεται τόσο ως το αποτέλεσμα προηγούμενων επιλογών όσο και ως το υπόβαθρο των μελλοντικών προοπτικών της.

Οι προσεγγίσεις των συγγραφέων μπορούν να καταγραφούν σε τρεις κύριες κατευθύνσεις της μελέτης του αστικού φαινομένου: την ιστορική διερεύνηση των μετασχηματισμών που υφίστανται οι πόλεις, την οικονομική ανάλυση της αναδιάρθρωσης και της ανταγωνιστικότητας των πόλεων και την πολεοδομική διάγνωση των τάσεων ανάπτυξης και οργάνωσης του αστικού χώρου.

Ο σκοπός και η συμβολή του βιβλίου αναδεικνύονται τόσο από τις ειδικότερες πτυχές που πραγματεύονται τα επιμέρους κεφάλαια όσο και από την ανάδειξη των βασικών διλημμάτων που αντιμετωπίζει η Θεσσαλονίκη, αλλά σε διαφορετικό ίσως βαθμό και κάθε σύγχρονη πόλη, στη διαδικασία σφουρηλάττησης της ιστορικής της διαδρομής.

www.kritiki.gr

ISBN 978-960-218-593-3

9 789602 185933

